

Kokonaisturvallisuuden keskeisiä käsitteitä

Alueellinen varautuminen

Alueellisten toimijoiden toteuttamaa yhteistyötä, johon osallistuvat alueen viranomaiset, kunnat, elinkeinoelämä ja järjestöt ja jonka tavoitteena on tunnistaa alueellisten toimijoiden keskinäisriippuvuuksia sekä varmistaa alueellisten toimijoiden yhteistoiminnan edellytykset kaikissa turvallisuustilanteissa.

Elintärkeät toiminnot

Ovat johtaminen, kansainvälinen ja EU-toiminta, puolustuskyky, sisäinen turvallisuus, talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus, väestön toimintakyky ja palvelut sekä henkinen kriisinkestävyys. Elintärkeiden toimintojen ylläpito tapahtuu kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallin kautta.

Henkinen kriisinkestävyys

Kriisinkestävyys on kykyä kestää kriisejä ja selvitä niistä. Yksilön ja kokonaisen väestön kriisinkestävyys eri turvallisuustilanteissa perustuu siihen, miten tilanteisiin liittyvät kuormitustekijät kyetään hallitsemaan. Henkistä kriisinkestävyyttä voidaan parantaa esimerkiksi onnistuneella kriisiviestinnällä.

Huoltovarmuus

Toiminta, jonka tarkoituksena on turvata väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämätön tuotanto, palvelut ja infrastruktuuri vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalta. Huoltovarmuuden yhteistyöverkostoa kutsutaan huoltovarmuusorganisaatioksi.

Hyvinvointialue

Hyvinvointialue on kunnista ja valtiosta erillinen julkisoikeudellinen yhteisö, jolla on alueellaan itsehallinto. Hyvinvointialueen toiminta käsittää hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan lisäksi muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan.

Häiriötilanne

Uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistyötä ja viestintää.

Ilmastoturvallisuus

Lähestymistapa ilmastokriisiin, joka muodostuu ilmastonmuutokseen sopeutumisesta sekä ilmastoriskeihin varautumisesta. Esimerkiksi ilmastonmuutoksesta johtuvat sään ääri-ilmiöt lisääntyvät ja ne vaikuttavat suoraan ihmisten elinympäristöihin, alueiden kehitykseen ja elinkeinojen tulevaisuuteen.

Inhimillinen turvallisuus

Inhimillinen turvallisuus on lähestymistapa, joka auttaa tunnistamaan ja vastaamaan monisyisiin haasteisiin, jotka koskevat yhteisöjen selviytymistä, toimeentuloa ja ihmisarvoa. Se ottaa erityisesti huomioon heikoimmassa asemassa olevat ja noudattaa ketään ei jätetä -periaatetta.

Jatkuvuuden hallinta

Organisaation prosessi, jolla tunnistetaan toiminnan uhkat ja arvioidaan niiden vaikutukset organisaatiossa ja sen toimijaverkostossa sekä luodaan toimintatapa häiriötilanteiden hallinnalle ja toiminnan jatkuvuudelle kaikissa olosuhteissa.

Kokonaismaanpuolustus

Kaikki ne siviili- ja sotilasalojen toimenpiteet, joilla turvataan kansalaisten elinmahdollisuudet ja turvallisuus ulkoista, valtioiden aiheuttamaa tai muuta uhkaa vastaan sekä viime kädessä Suomen valtiollinen itsenäisyys. Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen on puolustusministeriön tehtävä.

Kokonaisturvallisuus

Suomalaisen yhteiskunnan varautumisen periaate, joka tarkoittaa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamista viranomaisten, elinkeinoelämän sekä järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana. Kokonaisturvallisuuden yleiset toteuttamisperiaatteet kuvataan Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa.

Kotivara

Kotivaraan kuuluu sellaisia tarvikkeita, joita tarvitaan päivittäin, kuten vettä ja ruokaa. Olennaista on, että ruokaa on kaapeissa riittävästi, jotta koko perhe pärjää ainakin 72 tuntia. Kotivara ei ole erillinen hätävarasto, vaan tuotteita käytetään arjessa tarpeen mukaan ja tilalle hankitaan uutta.

Kriisi

Tehostettuja toimia vaativa tilanne, joka on vaarallinen, vaikea, sekava tai poikkeuksellinen. Kriisi voi olla esimerkiksi taloudellinen, poliittinen tai sotilaallinen. Kriisi voi olla kansainvälinen, kansallinen, alueellinen tai paikallinen.

Kunta

Suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinto perustuu kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Kunnan päätösvaltaa käyttää valtuusto. Kunnan asukkaalla ja kunnassa toimivalla yhteisöllä on oikeus tehdä aloitteita kunnan toimintaa koskevissa asioissa.

Maakunta

Alueiden kehittämistä ja alueiden käytön suunnittelua varten maa on jaettu maakuntiin. Maakuntien liitot huolehtivat alueensa kuntien edunvalvonnasta ja vastaavat toimialueensa alueellisesta kehittämisestä. Valtioneuvosto päättää maakuntien lukumäärän, alueet ja nimet.

Poikkeusolot

Yhteiskunnan tila, jossa on niin vakavia uhkia, tapahtumia tai tilanteita, että kansakunnan tai yhteiskuntajärjestyksen olemassaolo on uhattu. Poikkeusolot toteaa valtioneuvosto yhdessä tasavallan presidentin kanssa ja tämä mahdollistaa viranomaisten tavanomaisesta poikkeavan toimivaltuuksien käytön.

Resilienssi

Yksilöiden ja yhteisöjen kyky ylläpitää toimintakykyä muuttuvissa olosuhteissa sekä valmius kohdata häiriöitä ja kriisejä ja palautua niistä.

Ruokaturva

Tila, jossa kaikilla ihmisillä on kaikkina aikoina riittävästi turvallista ja ravitsevaa ruokaa elääkseen terveellisen ja aktiivisen elämän. Ruokaturva rakentuu kolmen peruspilarin varaan: Ruuan saatavuus, ruuan hankittavuus ja ruuan käytettävyyys.

Skenaario

Polku nykyhetkestä tiettyyn tulevaisuudenkuvaan tai sieltä nykyhetkeen. Skenaario muodostuu joukosta toisiaan seuraavia tapahtumia, jotka muodostavat uskottavan polun tulevaisuudenkuvan ja nykyhetken välillä.

Tietojohtaminen

Aineettomiin resursseihin, kuten tietoon ja osaamiseen perustuvaa arvon luomista. Tietojohtamista tarvitaan kaikkialla missä ihmiset toimivat yhdessä jonkin tavoitteen eteen. Koska kaikkea tietoa ei voi hallita, se on myös tiedon luomiselle ja jakamiselle otollisten olosuhteiden luomista.

Valmius

Tila, joka saavutetaan varautumisen (esimerkiksi valmiussuunnittelun) tuloksena ja jossa kyetään vastaamaan erilaisiin uhkiin. Valmiuden tasot ovat perusvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius, mutta eri aloilla ja eri organisaatioissa nämä tasot eivät ole keskenään samanlaisia.

Varautuminen

Toiminta, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen ja mahdollisesti tarvittavat tavanomaisesta poikkeavat toimenpiteet häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Vihreä siirtymä

Vihreällä siirtymällä tarkoitetaan muutosta kohti ekologisesti kestävästä taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen ja fossiilisiin polttoaineisiin. Kestävä talous nojaa vähähiilisiin sekä kiertotaloutta ja luonnon monimuotoisuutta edistäviin ratkaisuihin.

Yhteistoiminta

Kahden tai useamman viranomaisen tai viranomaisen osien välinen koordinoitu toiminta yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteistoiminnan muodot voivat olla ennalta sovittuja ja harjoiteltuja.